

Odpady zakaźne w branży beauty

Prowadzenie działalności w branży „beauty”, podobnie jak ma to miejsce w przypadku prowadzenia jakiejkolwiek innej działalności usługowej, wiąże się z wytwarzaniem odpadów, które muszą być zbierane i usuwane w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami. Przestrzeganie odpowiednich zasad gospodarowania odpadami ma szczególnie istotne znaczenie w przypadku tych odpadów, które ze względu na swoje właściwości, nie mogą być usuwane razem z odpadami komunalnymi lub traktowane jako surowce wtórne. W branży „beauty” takimi odpadami będą przede wszystkim **odpady o właściwościach zakaźnych**, które zgodnie z polskimi przepisami są odpadami niebezpiecznymi, wymagającymi przestrzegania odpowiednich rygorów na etapie ich zbierania i przechowywania w miejscu powstawania jak również stosowania odpowiednich metod unieszkodliwienia.

Co to są materiały i odpady zakaźne?

Bazując na potocznym i intuicyjnym rozumieniu pojęcia zakaźności można wstępnie przyjąć, że materiałem zakaźnym będzie każda substancja zawierająca aktywny czynnik zakaźny (np. bakterie lub wirusy), wywołujący choroby u ludzi lub innych żywych organizmów. W szczególności mogą to być: krew, wydzieliny, wydaliny lub nawet fragmenty żywych tkanek pochodzące od osoby chorej, a ściślej rzecz ujmując, będącej nosicielem danego czynnika zakaźnego. Kontakt z takim materiałem stwarza realne ryzyko przeniesienia zakażenia na osobę zdrową. Klasycznym przykładem przeniesienia zakażenia jest zarażenie się grypą lub anginą w następstwie picia napoju z tej samej butelki lub szklanki co osoba chora. Wirus lub bakteria (czynnik zakaźny) zawarty w ślinie osoby chorej (materiał zakaźny) dostaje się do organizmu osoby zdrowej powodując jej zakażenie i późniejsze rozwinięcie się choroby w postaci objawowej. Innym przykładem jest możliwość przeniesienia zakażenia wirusem HIV lub HCV (wirus zapalenia wątroby typu C) poprzez kontakt z materiałem zakaźnym jakim jest krew osoby zakażonej.

Warto zauważyć, że tylko w części przypadków przeniesienie zakażenia następuje poprzez kontakt z materiałem zakaźnym występującym samoistnie, tak jak ma to miejsce np. przy zakażeniu drogą kropelkową gdy dochodzi do bezpośredniego wdychania mikroskopijnych kropelek materiału zakaźnego rozpylanego w powietrzu podczas kichania i kasłania przez osobę chorą. W większości przypadków do zakażenia dochodzi w wyniku kontaktu z materiałem zakaźnym pozostawionym przez osobę chorą na przedmiotach codziennego użytku, środkach higienicznych, meblach itp. Aby przedmioty takie nie stanowiły zagrożenia

dla zdrowia należy poddać je procesom dezynfekcji i/lub sterylizacji mającym na celu usunięcie lub zmniejszenie do wartości bezpiecznych, ilości czynnika zakaźnego. Oczywiście dezynfekcji lub sterylizacji poddawane są tylko przedmioty wielokrotnego użycia np. wielorazowe naczynia i sztućce, narzędzia chirurgiczne, meble, powierzchnie dotykowe. Przedmioty jednorazowe takie jak np. zużyte materiały higieniczne, materiały opatrunkowe zanieczyszczone krwią, rękawiczki i odzież ochronna są usuwane jako odpad bez wcześniejszego usuwania z nich materiałów zakaźnych.

Nie ulega wątpliwości, że kontakt z odpadami zawierającymi aktywny czynnik zakaźny (bakterie/wirusy), stwarza realne ryzyko przeniesienia zakażenia na osoby zdrowe. Odpady takie możemy więc umownie nazwać **odpadami zakaźnymi**.

Chcąc uniknąć przeniesienia zakażenia, przy gospodarowaniu odpadami zakaźnymi należy stosować odpowiednie zabezpieczenia na etapie zbierania, magazynowania, transportu oraz docelowego unieszkodliwiania. Najbardziej charakterystycznym przykładem odpadów zakaźnych, dla których obowiązują restrykcyjne zasady bezpieczeństwa, są odpady powstające w placówkach medycznych (odpady medyczne), zawierające materiał zakaźny pochodzący od chorych leczonych w tych placówkach. W szczególności mogą to być: zużyte materiały opatrunkowe i higieniczne (gazy/tampony/bandaże), igły, cewniki, kaniule, jednorazowe narzędzia używane przy zabiegach chirurgicznych, zużyta odzież ochronna (rękawiczki/czepki/fartuchy). Jak widać bardzo podobne odpady mogą powstawać w zakładach branży „beauty” w związku z wykonywanymi tam zabiegami np. igły używane przy zabiegach kosmetycznych, igły do tatuażu, jednorazowe końcówki do mezoterapii, gaziki/płatki/kompresy używane przy zabiegach kosmetycznych/tatuażu/piercingu, odzież ochronna używana przez personel itp. Oczywiście jako odpad zakaźny powstający w salonach branży „beuty” będą traktowane wszystkie te jednorazowe przedmioty, które podczas wykonywania zabiegu zostały zanieczyszczone lub mogły zostać zanieczyszczone materiałem biologicznym mogącym stanowić nośnik czynnika zakaźnego. Dla przykładu, odpadem zakaźnym będzie jednorazowy kubeczek służący do nabierania tuszu na igły przy wykonywaniu tatuażu (igła ma kontakt z krwią, która zanieczyszcza tusz znajdujący się w kubeczku), ale odpadem zakaźnym nie będzie opróżniony pojemnik zbiorczy po tuszu (brak kontaktu z krwią).

Na zakończenie tej części artykułu wyjaśnienia wymaga jeszcze jedna bardzo ważna kwestia związana z oceną zakaźności odpadów. Chodzi o to czy każdy odpad zanieczyszczony materiałem biologicznym należy traktować jako odpad zakaźny skoro nie wiemy czy klient od

którego ten materiał pochodzi był rzeczywiście zakażony. Wiadomo, że rzadko kiedy przed wykonywaniem zabiegów w branży „beauty” prowadzony jest szczegółowy wywiad medyczny lub wykonywane są testy na nosicielstwo poszczególnych patogenów. W sytuacjach gdy nie można ponad wszelką wątpliwość wykluczyć danego zagrożenia, zasadą powinno być przyjmowanie najwyższego poziomu zabezpieczenia nawet tam gdzie ryzyko wydaje się być stosunkowo niewielkie. Z tego względu zasadnym jest traktowanie każdego klienta jako nosiciela czynnika zakaźnego, pochodzącego od niego materiału biologicznego jako materiału zakaźnego, a odpadów zanieczyszczonych tym materiałem jako odpadów zakaźnych.

Ze względu na przyjęcie tak restrykcyjnego kryterium oceny zakaźności odpadów być może bardziej właściwym byłoby tu mówienie nie tyle o odpadach zakaźnych co o **odpadach potencjalnie zakaźnych**. Nie zmienia to jednak faktu, iż gospodarowanie takimi odpadami wymaga stosowania bardzo wysokiego poziomu zabezpieczeń sanitarnych.

Aspekty prawne dot. postępowania z odpadami zakaźnymi powstającymi w zakładach branży „beauty”.

Jak wyjaśniono we wcześniejszej części artykułu w salonach urody czy szerzej, przy prowadzeniu działalności z branży „beuty” wytwarzane są odpady, które mogą stwarzać ryzyko przeniesienia chorób zakaźnych. Powstaje zatem pytanie czy przedsiębiorcy prowadzący tego typu działalność mają prawny obowiązek stosowania dodatkowych zabezpieczeń lub wdrożenia specjalnych procedur bezpieczeństwa w związku z wytwarzaniem takich odpadów. Podstawową kwestią do wyjaśnienia jest choćby to czy odpady zakaźne mogą być usuwane razem z innymi odpadami powstającymi w zakładzie, czyli tak jak odpady komunalne, czy też muszą być przekazywane do unieszkodliwienia do specjalistycznych firm, jak ma to miejsce np. w przypadku odpadów medycznych.

Przedsiębiorcy branży „beuty”, świadczący usługi w trakcie wykonywania których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek zapewne znają przepis art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1657 z późn. zm.), nakładający na nich obowiązek wdrożenia i stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Art. 16.

- 1. Osoby inne niż udzielające świadczeń zdrowotnych podejmujące czynności, w trakcie wykonywania których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, są obowiązane do wdrożenia i stosowania procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.*
- 2. Procedury, o których mowa w ust. 1, powinny regulować sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.*

Jak widać, przepis ten skupia się jednak głównie na prowadzeniu i zabezpieczeniu samych zabiegów, i nie uwzględnienia wprost zagadnień związanych z odpadami powstającymi podczas wykonywania tych zabiegów.

Aby zatem rozstrzygnąć czy wytwarzanie odpadów zakaźnych wiąże się z koniecznością spełnienia dodatkowych wymagań, należy przypomnieć, iż ogólne przepisy dotyczące odpadów wprowadzają pojęcie tzw. odpadów niebezpiecznych, czyli takich, które ze względu na swoje właściwości mogą stanowić realne zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi. Oczywiście jest, że gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi musi być tak zorganizowane aby wspomniane zagrożenia minimalizować, przy czym, dla niektórych kategorii odpadów niebezpiecznych pewne rozwiązania w tym zakresie zostały prawnie narzucone – np. wymóg stosowania konkretnej metody unieszkodliwiania.

O tym czy dany odpad jest odpadem niebezpiecznym decydują jego właściwości. Przepisy wyróżniają kilkanaście grup właściwości, które pozwalają dany odpad uznać za niebezpieczny. Jedną z takich grup właściwości są właściwości zakaźne. Aby nie zagłębiać się w zawiłości przepisów dot. sposobu ustalania zakaźnych właściwości odpadów, można przyjąć, że:

warunkiem uznania, że odpady posiadają właściwości zakaźne jest obecność w nich żywych mikroorganizmów lub ich toksyn, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do przyjęcia, że wywołują choroby u ludzi lub innych żywych organizmów.

Choć tak sformułowana definicja może wydawać się skomplikowana to de facto sprowadza się do tego co zostało już powiedziane we wcześniejszej części artykułu, a mianowicie, że odpady

zanieczyszczone materiałem biologicznym, mogą stwarzać ryzyko przeniesienia zakażeń na osoby zdrowe. Jedyną różnicą jest taka, że zgodnie z obowiązującymi przepisami odpady takie należałoby określać mianem **odpadów niebezpiecznych, posiadających właściwości zakaźne**. Używane wcześniej pojęcia takie jak „odpady zakaźne” lub „odpady potencjalnie zakaźne” zostały wprowadzone wyłącznie na potrzeby niniejszego artykułu jako bardziej intuicyjne niż ww. nazwa formalna.

Jakie są zatem wymogi prawne dot. postępowania z odpadami o właściwościach zakaźnych, powstającymi w salonach branży „beauty”? Jediną regulacją, w której zawarto przepisy dot. konkretnych wymagań i rozwiązań w zakresie gospodarowania odpadami zakaźnymi jest **rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi** (Dz. U. z 2017 poz. 1975). W tym miejscu należy zastrzec, że definicja odpadów medycznych nie obejmuje odpadów powstających w salonach branży „beauty”. Jednak systematyka odpadów zawarta w polskim prawie nie daje innej możliwości zaklasyfikowania odpadów zakaźnych powstających w placówkach niemedyceńskich niż jako odpad medyczny o kodzie 18 01 03*.

Zgodnie z katalogiem odpadów odpady o kodzie 18 01 03 są to:*

Inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądzenia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt (np. zainfekowane pieluchomajtki, podpaski, podkłady), z wyłączeniem 18 01 80 i 18 01 82

Rozwiązanie takie, wymagające interpretacji przepisu, który pomija interesujące nas zagadnienie (odpad zakaźny wytwarzany w obiekcie niemedyceńskim), jest w pełni uzasadnione ze względów merytorycznych i z punktu widzenia dbałości o bezpieczeństwo sanitarne. **Odpady zanieczyszczone materiałem zakaźnym powstające w salonach „beauty” mają takie same właściwości i stwarzają takie samo zagrożenie jak odpady o właściwościach zakaźnych powstające w placówkach stricte medycznych.** Z odpadami takimi należy więc postępować stosując jako wytyczne rozwiązania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi.

Zasady postępowania z odpadami zakaźnymi powstającymi w obiektach branży „beauty”.

Jak już wcześniej wspomniano, odpady o właściwościach zakaźnych powstające w salonach „beauty” powinny być traktowane i klasyfikowane jako odpad medyczny o kodzie 18 01 03*, natomiast gospodarowanie tymi odpadami powinno być zorganizowane w oparciu o wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi.

Zgodnie z powyższym, jeżeli w zakładzie powstają odpady zakaźne, to należy stosować następujące zasady:

1. Odpady zakaźne gromadzi się w miejscu ich powstawania w pojemnikach lub workach koloru czerwonego.
2. Odpady zakaźne o ostrych końcach i krawędziach zbiera się w miejscu ich powstawania do pojemników jednorazowego użycia, sztywnych, odpornych na działanie wilgoci, mechanicznie odpornych na przekłucie lub przecięcie.
3. Pojemniki lub worki, przeznaczone do gromadzenia odpadów zakaźnych, zapełnia się co najwyżej do 2/3 ich objętości w sposób umożliwiający ich bezpieczne zamknięcie. Niedopuszczalne jest otwieranie raz zamkniętych pojemników lub worków jednorazowego użycia.
4. Pojemniki lub worki, przeznaczone do gromadzenia odpadów zakaźnych, wymienia się nie rzadziej niż co 72 godziny.
5. Pojemnik lub worek z odpadami zakaźnymi powinien posiadać widoczne oznakowanie zawierające: kod odpadów (18 01 03*), nazwę wytwórcy odpadów, numer REGON wytwórcy, datę i godzinę otwarcia (rozpoczęcia użytkowania na stanowisku), datę i godzinę zamknięcia.
6. Pojemniki lub worki z odpadami zakaźnymi mogą być wstępnie magazynowane na terenie zakładu do czasu przekazania do unieszkodliwienia. Magazynowanie w temperaturze powyżej 10°C może odbywać się nie dłużej niż 72 godziny, natomiast w temperaturze do 10°C – nie dłużej niż 30 dni.
7. Do magazynowania odpadów zakaźnych w temperaturze do 10°C może służyć wydzielona, przeznaczona wyłącznie na ten cel, lodówka, pełniąca funkcję tzw.

przenośnego urządzenia chłodniczego, o którym jest mowa w mowa w § 7 ust. 2 pkt 4. rozporządzenia.

8. Lodówka przeznaczona do magazynowania odpadów zakaźnych:

- posiada wewnątrz wykonane z materiałów gładkich, łatwo zmywalnych i umożliwiających dezynfekcję;
- jest zabezpieczona przed dostępem owadów, gryzoni oraz innych zwierząt;
- jest zabezpieczona przed dostępem osób nieupoważnionych;
- jest wyposażona w termometr do pomiaru temperatury wewnątrz urządzenia.

9. W sąsiedztwie lodówki do magazynowania odpadów zakaźnych zapewnia się dozownik ze środkiem do dezynfekcji rąk, podajnik na czyste rękawiczki jednorazowe oraz pojemnik na zużyte rękawiczki jednorazowe.

10. Lodówkę przeznaczoną do magazynowania odpadów zakaźnych utrzymuje się na bieżąco w czystości. Po każdym usunięciu odpadów zakaźnych, lodówkę dezynfekuje się, a następnie myje albo dezynfekuje się i myje przy użyciu środka myjąco-dezynfekcyjnego.

Oprócz wyżej wymienionych zasad wynikających z rozporządzenia należy też pamiętać o innych obowiązkach spoczywających na wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Najistotniejsze z nich to:

- Konieczność przekazywania odpadów do specjalistycznej firmy posiadającej stosowne zezwolenie na odbieranie odpadów o kodzie 18 01 03*;
- Prowadzenie ewidencji odpadów, w tym dokumentowanie przekazywania odpadów do unieszkodliwienia, w systemie BDO (należy dokonać zgłoszenia/rejestracji wytwórcy w systemie).

Na zakończenie warto wspomnieć, że jedyną dopuszczalną metodą unieszkodliwiania odpadów medycznych zgodnie z obowiązującymi w Polsce regulacjami jest spalanie. Firma odbierająca taki odpad od wytwórcy ma obowiązek przekazania go do unieszkodliwienia przez spalanie i odpowiednio potwierdzić ten fakt w systemie BDO. Ostatecznie wytwórca odpadu dostaje informację zwrotną, że wytworzony przez niego odpad medyczny został finalnie poddany spalaniu w instalacji, która również musi posiadać wymagane prawem zezwolenia/zatwierdzenia.

Autor: Paulina Ledwoń Kierownik Sekcji - Oddział Higieny Komunalnej